

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี *

Patterns of Creative Tourism of Community Enterprises in Ubon Ratchathani Province

มณีกาญจน์ เขียวรัตน์ และ วันทกาญจน์ สีมารฤทธิ์ การ์ด

Maneekarnchana Kiawrat and Wantakarn Seemarorit Card

คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University

Corresponding Author, Email: maneekarn.k@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหื่อนชะยอมโฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหื่อนชะยอมโฮมสเตย์ จำนวน 80 ราย โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหื่อนชะยอมโฮมสเตย์ ตัวแทนองค์กรภาครัฐ และภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว จำนวน 20 ราย โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

* ได้รับความเห็นชอบ: 15 กุมภาพันธ์ 2567; แก้ไขบทความ: 8 พฤษภาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 24 พฤษภาคม 2567

ผลการศึกษา พบว่า 1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ด้านนวัตกรรมโฮมสเตย์ ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.82) ด้านเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.84) บริบทของชุมชนมีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน 2) การวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน พบว่า จุดแข็ง คือ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ที่สามารถจัดกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลาย จุดอ่อน คือ ทักษะด้านภาษาของคนในชุมชน และขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บข้อมูลและพัฒนาการตลาดออนไลน์ โอกาส คือ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และหน่วยงานท้องถิ่นสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และอุปสรรค คือ ด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ดังนั้นในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนนั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือของชุมชนในการปฏิบัติตามนโยบาย ร่วมกันขับเคลื่อนและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้งานเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้มีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์; การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน; กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Abstract

This research has the objectives: 1) patterns of creative tourism of community enterprises in Ubon Ratchathani province and 2) to study the success factors of patterns of creative tourism of community enterprises in Ubon Ratchathani province. This was a combination of quantitative and qualitative research. The study area was the Kin Khao Sao Huean Sa Som homestay community enterprise of Khong Chiam district, Ubon Ratchathani province. The tool for quantitative research was a questionnaire to collect data from 80 representatives of the Kin Khao Sao Huean Sa Som homestay community enterprise and the samples were selected using purposive sampling. Data were analyzed using descriptive statistic. The tool for qualitative research was a semi-

structured interview to collect in-depth information from the target group, 20 representatives from the Kin Khao Sao Huean community enterprise of Sasom homestay, government and private sectors in tourism and the samples were selected using purposive sampling. Content analysis was used.

The results of the study showed that the patterns of creative tourism of community enterprises in Ubon Ratchathani province in homestay innovation were at a high level in every aspect ($\bar{x}$ = 3.82). Criteria and indicators for sustainable tourism were at a high level in every aspect ($\bar{x}$ = 3.84). There were outstanding nature and cultural tourism and Isaan local wisdom. The analysis of success factors for community-based creative tourism found that its strength was the abundance of natural resources that various activities could be organized to support tourists. The weaknesses were the language skills of people in the community and the lack of technology application to help collect data and develop online marketing. The opportunity was the continuous support from government, private, and local agencies. The obstacle was basic public utility. Therefore, the development to create community-based creative tourism must come from the cooperation of the community in implementing the policy along with driving and creating new innovations especially applying technology to meet the demands of tourists for better quality.

Keywords: creative tourism; community-based tourism management; community enterprise

1. บทนำ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมและทั่วถึงภายในระยะเวลา 5 ปี คือ “การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืน และมีส่วนร่วม” โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคตนับจากนี้ จะมุ่งเน้นไปที่

การดำเนินการเพื่อพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็ง ต่อยอดการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับภาวะความปกติถัดไป (Next Normal) เพื่อการเติบโตอย่างครอบคลุม (Inclusive Growth) ด้วยการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Approach) โดยจะเป็นการพลิกโฉมการท่องเที่ยวของไทยอย่างสิ้นเชิง โดยคำนึงถึงประโยชน์ของ 3 กลุ่มหลักได้แก่ ประชาชน รายได้ และความยั่งยืน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) สอดคล้องกับรัฐบาลไทยที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวและกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวเมืองรองในรูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมรายได้จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งรัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อการวางแผนการท่องเที่ยวเมืองรองในระยะยาว ผ่านกลไกการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนควบคู่ไปกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่อยู่บนพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมและมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกับเจ้าของสถานที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชนแต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2560) ได้อธิบายถึงรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงคุณค่าบนฐานความยั่งยืนไว้ว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องมีความโดดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์อัตลักษณ์ที่เป็นหนึ่งเดียวและยังคงความดั้งเดิม การมีส่วนร่วมของเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และการจัดประสบการณ์ที่สร้างความจดจำและประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการจัดการผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมโดยอาศัยกฎกติการ่วมกัน ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ได้กำหนดหลักการเบื้องต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของธรรมชาติในการรองรับนักท่องเที่ยว สนับสนุนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน โดยผสมผสานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในแผนพัฒนาทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และประเทศ

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดหนึ่งอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่โดดเด่น และมีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจ มีความเป็นอัตลักษณ์ที่สามารถนำเสนอและสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเยี่ยมชมเยือนได้ ชุมชนหลายแห่งมีความพร้อมในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหือนชะจอมโฮมสเตย์ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ในเขตที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ได้เปิดต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนในบรรยากาศป่าเขาลำเนาไพร อากาศบริสุทธิ์ร่มรื่น โดยหมู่บ้านได้เปิดโฮมสเตย์ หรือ เชื้อนพัก ให้นักท่องเที่ยวได้อาศัยอยู่กับเจ้าของบ้าน และร่วมรับประทานอาหารพื้นถิ่นเพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมของคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด ที่เรียกกันว่า กินข้าวเขาเหือน อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของหมู่บ้านให้ได้เยี่ยมชม รวมทั้งมีรูปแบบกิจกรรมในท้องถิ่นที่น่าสนใจตลอดจนมีผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ และสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน เช่น ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ด้านอาหาร และของที่ระลึกรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมาย รวมถึงทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชน จึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการรองรับนักท่องเที่ยว แต่ยังคงมีจุดอ่อนในเรื่องของการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบทั้งในเรื่องของการนำเสนอสินค้าและบริการ อัตลักษณ์ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักตลอดจนองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวบนฐานวัฒนธรรมที่มีอยู่ สอดคล้องกับการศึกษาของ กุลวดี ละม้ายเงิน, เนียนนิภา สำเนียงเสนาะ, และ ภูวดล งามมาก (2564) พบว่า การขับเคลื่อนศักยภาพชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนนั้น ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ยังขาดองค์ความรู้ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนบนฐานวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ทำให้สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวขาดเอกลักษณ์ และขาดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กระจุกอยู่ในชุมชนท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของประเทศ

ดังนั้น เพื่อเป็นการยกระดับการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหือนชะจอมโฮมสเตย์ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี โดยประยุกต์ใช้ฐานทรัพยากร

ทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของชุมชนที่มีอยู่ สร้างมูลค่าเพิ่มในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี เพื่อก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในชุมชนบ้านชะซอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีโฮมสเตย์ หรือ เือนพัก ให้นักท่องเที่ยวได้อาศัยอยู่กับเจ้าของบ้าน และร่วมรับประทานอาหารพื้นถิ่นเพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมของคนในชุมชนอย่างใกล้ชิด ที่เรียกกันว่า กินข้าวเขาเือน อีกทั้งยังมีกิจกรรมที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของหมู่บ้านให้ได้เยี่ยมชมและศึกษาทดลองปฏิบัติ โดยแนวโน้มในอนาคตอาจจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

2.1.1 ประชากร ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเือนชะซอม โฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม จำนวน 80 คน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเือนชะซอมโฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม จำนวน 80 คน ใช้วิธีการเลือกประชากรทั้งหมด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.1.2 เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน โดยมีข้อคำถามและพัฒนาข้อคำถามจากแนวคิด และทฤษฎีที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า จากตำรา เอกสารต่างๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นลักษณะ

ข้อคำถามแบบเลือกตอบ สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน แบ่งออกเป็น ด้านนวัตกรรม และด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยใช้วิธีของ Likert (1967)

ทั้งนี้ก็มีเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดย เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา (Content validity) ความสอดคล้องด้านเนื้อหา ความครอบคลุมของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยใช้ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือ Index of Item Objective Congruence (IOC) โดยค่า $IOC \geq 0.5$ ขึ้นไป จึงนำไปใช้งานต่อไปได้ จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และทำการทดสอบ ค่าความเชื่อมั่น มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.95

2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 ราย และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กินข้าวเขาเหื่อนชะยอมโฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี นักวิชาการส่งเสริมการท่องเที่ยวองค์การบริหารส่วนตำบล นาโพธิ์กลาง ตัวแทนสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุบลราชธานี ตัวแทนนักวิชาการ การท่องเที่ยว ตัวแทนนักพัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมจังหวัด อุบลราชธานี จำนวน 20 ราย การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับตัวอย่างที่เลือกไว้ ซึ่งใช้ในการสัมภาษณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าว เขาเหื่อนชะยอมโฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้อง ตามแบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวบรวมข้อมูล

เกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริงของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ข้อคิดเห็นของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนด้านนวัตกรรม ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนเพื่อให้ เกิดความยั่งยืนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งเป็น คำถาม ปลายเปิด (Open-end Question) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มี การชี้นำคำตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมากที่สุด และเพื่อให้ตรงตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่วิจัยตามที่ได้กำหนด ไว้ในขอบเขตการวิจัย และการสัมภาษณ์ โดยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรคการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source Data) ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือ เอกสารรายงานการวิจัย ข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำมา เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

2.2.4 การจัดกระทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จากการจดบันทึกการบันทึกเสียง การสังเกต มาบันทึกข้อมูล ลงคอมพิวเตอร์ จัดแบ่งประเภทของข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2554) โดยสรุปเนื้อหา เป็นเชิงคุณภาพให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมาย และวิเคราะห์ SWOT Analysis

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ใช้วิธีการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามและการสำรวจพื้นที่แบบมีส่วนร่วม มีผลดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ ระหว่าง 41-50 ปี เป็นสมาชิกในกลุ่มโฮมสเตย์ มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสบการณ์ในการทำงานด้านโฮมสเตย์ มากกว่า 3 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท

1.2 ลักษณะโฮมสเตย์ทางภูมิสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มีสภาพภูมิประเทศ/ที่ตั้งโฮมสเตย์ ใกล้แม่น้ำ / ลำคลอง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักต่อปีมากกว่า 20 คนขึ้นไป มีจำนวนที่พัก 1-2 ห้อง/หลัง เปิดให้บริการโฮมสเตย์มากกว่า 3 ปี และบริบทโดยรอบโฮมสเตย์มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง คือ วัด แหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ โบราณสถาน น้ำตก คลอง ร่องสวน พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

1.3 นวัตกรรมโฮมสเตย์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมโฮมสเตย์ โดย วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนวัตกรรมโฮมสเตย์ ภาพรวมและรายด้าน

นวัตกรรมโฮมสเตย์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และบริการ	3.92	.694	มาก
นวัตกรรมด้านการมีส่วนร่วม	3.97	.701	มาก
นวัตกรรมด้านการตลาด	3.55	.828	มาก
นวัตกรรมด้านกระบวนการ	3.95	.657	มาก
นวัตกรรมด้านองค์กร	3.75	.761	มาก
เฉลี่ย	3.82	.728	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อนวัตกรรมโฮมสเตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า นวัตกรรมด้านการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือนวัตกรรมด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) ส่วนระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือนวัตกรรมด้านการตลาดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$)

1.4 รูปแบบตามเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ผลข้อมูลค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมและรายด้าน

เกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
การจัดองค์กรและการบริหารการท่องเที่ยว	3.78	.728	มาก
ทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว	3.97	.636	มาก
การดูแลนักท่องเที่ยวและการดูแลความปลอดภัย	4.04	.682	มาก
การจัดการประชาสัมพันธ์	3.79	.766	มาก
การจัดการความเสี่ยง	3.87	.675	มาก
มาตรฐานของแหล่ง /ทรัพยากรท่องเที่ยว	3.60	.831	มาก
เฉลี่ย	3.84	.719	มาก

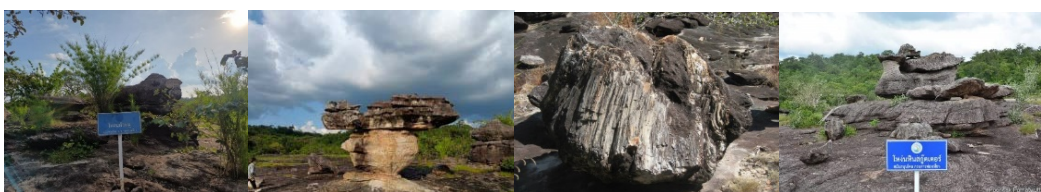
จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า การดูแลนักท่องเที่ยวและการดูแลความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) ส่วนระดับค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุดคือ มาตรฐานของแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

บริบทเกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหือนชะยอมโฮมสเตย์ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหือนชะยอมโฮมสเตย์อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี อยู่ที่หมู่ 7 ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดตั้งกลุ่มกินข้าวเขาเหือนขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2543 ซึ่งชุมชนบ้านชะยอมได้มีการรวมกลุ่ม

เพื่อจัดทำชุมชนท่องเที่ยว ชะจอมโฮมสเตย์ ให้เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน มีจำนวนบ้านพักโฮมสเตย์ (กลุ่มกินข้าวเช้าเหือน) จำนวนทั้งหมด 20 หลัง ที่ได้รับรองมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย (Homestay standard Thailand) มอก. เอส และความปลอดภัยด้านสุขอนามัยสำหรับกิจการด้านการท่องเที่ยว (Amazing Thailand Safety and Health Administration : SHA) มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวดังนี้

ภาพที่ 1. แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

1. ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ (Product and Service) ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ (Attraction) ที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ ได้แก่ โหล่นหัวหมู โหล่นหินจานบิน โหล่นแต้ม เสาเฉลียงใหญ่ ถ้ำลายมือผิวกองกอย หินหมวกลายแทง ตอไม้กลายเป็นหิน โหล่นหินสกุตเตอร์ เป็นต้น **ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity)** เป็นกิจกรรมเพื่อสุขภาพและเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น ได้แก่ การตักบาตรข้าวเหนียวร่วมกันกับชาวบ้านในชุมชนท่ามกลางแสงแรกของสยามประเทศในยามเช้า กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญา เช่น การทำผ้ามัดย้อมและผ้าฝ้ายทอมือย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ การทำไม้กวาดแบบโบราณ การแปรรูปข้าวไร่ การสาธิตการมัดข้าวและตำข้าวโดยใช้อุปกรณ์แบบโบราณ และกิจกรรมเพื่อสุขภาพฐานสมุนไพรที่ให้ความรู้ด้านสมุนไพรท้องถิ่นชนิดต่างๆ **ด้านอาหาร (Local Food)** สำหรับอาหารของชะจอมโฮมสเตย์ส่วนใหญ่ที่จะนำมาเสิร์ฟให้นักท่องเที่ยวรับประทานจะนิยมทำอาหารพื้นบ้านที่นำวัตถุดิบท้องถิ่นภายในชุมชนมาประกอบอาหาร และเมนูที่ขึ้นชื่อของที่นี่ คือ แกงไก่ใส่ผักไผ่ตัน ซึ่งผักไผ่ตันคือ ผักสมุนไพรพื้นบ้านที่จะช่วยขุสของน้ำแกงให้มีความกลมกล่อมมากขึ้น และอีกเมนูที่เป็นที่นิยมคือ แก้วบองเลียงมือ **ด้านการบริการ (Service)** นอกจากจะมีผลิตภัณฑ์และบริการที่ทำมาจากทรัพยากรในชุมชนแล้ว ยังสามารถแบ่งการให้บริการท่องเที่ยวเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาดูงาน และการท่องเที่ยวแบบพักผ่อน

2. **ด้านการตลาด (Marketing)** พบว่า มีผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจต้องถื่นมาประยุกต์เป็นข้าวของเครื่องใช้ ของฝากที่ระลึก กำหนดราคาขายตามความเหมาะสม จำหน่ายผ่านแอปพลิเคชันสื่อออนไลน์ 3 ช่องทาง ได้แก่ ได้แก่ เพจเฟซบุ๊ก (Facebook), Line และเบอร์โทรศัพท์ มีการจัดส่งเสริมการขายโดยมีส่วนลดในวันหยุดสำคัญ รวมทั้งมีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว (2 วัน 1 คืน) ด้านการมีส่วนร่วม คือ มีการรวมกลุ่มสมาชิกเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง ด้านกระบวนการ มีการกำหนดกฎระเบียบแบบแผนและข้อกำหนดของกลุ่ม

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3 แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก

ปัจจัยภายใน (Internal Factor)		ปัจจัยภายนอก (External Factor)	
ด้านจุดแข็ง	ด้านจุดอ่อน	ด้านโอกาส	ด้านอุปสรรค
1. แหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย	1. ด้านภาษาสำหรับการรองรับนักท่องเที่ยว	1. นโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมและสนับสนุน	1. โฮมสเตย์แต่ละแห่งอยู่ไกลจากตัวเมือง
2. รองรับนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม	2. การต่อยอดผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม	2. มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนสนับสนุน	2. การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
3. ผลิตภัณฑ์ชุมชน	3. ความรู้และทักษะการประชาสัมพันธ์	3. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่นิยม	3. ขาดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทาง
4. ผู้นำเข้มแข็ง	5. ขาดการสร้างภาคีเครือข่าย	เดินทางท่องเที่ยววิถีชุมชนมากขึ้น	4. ระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า
5. กลุ่มโฮมสเตย์ที่โดดเด่น	6. ขาดการสร้างสรรคและพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ	4. โครงสร้างพื้นฐาน	5. ปัญหาสภาวะทางเศรษฐกิจ
6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการต่อยอด	7. ขาดการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย	การท่องเที่ยว การศึกษา และการสร้างรายได้	6. ความไม่แน่นอนจากสถานการณ์ต่าง ๆ
		5. การเข้าถึงเทคโนโลยีของนักท่องเที่ยว	

จากตารางที่ 3 พบว่า ชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยชุมชนสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นในชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดและสร้างรายได้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งนี้มีจุดอ่อนในเรื่องของทักษะทางด้านภาษา การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการทำการตลาดอย่างต่อเนื่อง ด้านโอกาส พบว่ามีหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้การสนับสนุนในการพัฒนาโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายตามบริบทของท้องถิ่น และอุปสรรคคือ ระบบสาธารณูปโภคยังไม่เพียงพอ และความไม่แน่นอนจากสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นหากชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี และได้รับการสนับสนุนหรือนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวด้านลักษณะโฮมสเตย์ส่วนใหญ่มีสภาพภูมิประเทศ/ที่ตั้งโฮมสเตย์ใกล้แม่น้ำ/ลำคลอง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักต่อปีมากกว่า 20 คนขึ้นไป มีจำนวนที่พัก 1-2 ห้อง/หลัง เปิดให้บริการโฮมสเตย์มากกว่า 3 ปี และบริบทโดยรอบโฮมสเตย์มีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ทำให้สามารถจัดรูปแบบการท่องเที่ยวได้หลากหลาย ที่สอดคล้องกับเกณฑ์ตัวชี้วัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับธง คำเกิด, อุทุมพร เรืองฤทธิ์, เพ็ญฤทัย เสงี่ยมศิลป์, จิตราภรณ์ เถรวัตร, และ ชิดชนก มากจันทร์(2563) พบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลต้นตาลเป็นกระบวนการตั้งแต่การวางแผน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน รวมถึงผลลัพธ์ของการบูรณาการการทำงานร่วมกันในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกินข้าวเขาเหือนชะขอมโฮมสเตย์อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีบริบทและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะท้องถิ่น โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติที่หลากหลาย ทำให้สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้คงเสน่ห์และมีอัตลักษณ์ตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสรีตา ศรีสุวรรณ และ บงกช เดชมิตร (2562) ได้เสนอแนวทางให้

ผู้ประกอบการกิจโฮมสเตย์ดำเนินการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ให้คงเสน่ห์และแตกต่างอย่างมีอัตลักษณ์อีกทั้งยังเป็นการสร้างจุดขายให้กับแหล่งท่องเที่ยว และที่สำคัญยังสามารถช่วยรักษาทรัพยากรอันทรงคุณค่าให้คงอยู่ถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ตอบโจทย์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ 5 ข้อ ดังนี้ 1) สร้างอัตลักษณ์เอกลักษณ์ คงเสน่ห์ตัวตนของชุมชน และโฮมสเตย์ที่โดดเด่นและเข้มแข็ง 2) สร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของให้กับคนในชุมชน 3) สร้างการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น 4) สร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักโฮมสเตย์ และ 5) สร้างการเชื่อมโยงและบูรณาการโฮมสเตย์กับการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ชุมชนนั้นมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติโดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัวของกลุ่มโฮมสเตย์ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการของผู้นำชุมชนและกลุ่มสมาชิกที่เข้มแข็ง แต่ก็ยังพบว่าชุมชนยังมีอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว โดยพบว่าส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในเรื่องของทักษะทางด้านภาษา ทักษะความรู้ความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการทำการตลาดอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กนกรัตน์ ดวงพิกุล และ จารุพันธ์ เมธะพันธุ์ (2561) พบว่า ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์โดยการวิเคราะห์โอกาสทางการตลาดพบว่า จุดแข็งของกลุ่มโฮมสเตย์ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มมีภาวะผู้นำสูง มีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย มีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม จุดอ่อน คือ การสื่อสารกับชาวต่างชาติ ขาดมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนในการพัฒนาโฮมสเตย์อย่างต่อเนื่องและสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี ตลอดจนสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้จะทำให้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนประสบความสำเร็จและยั่งยืนได้ สอดคล้องกับชูศักดิ์ อินทมนต์ และ ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์ (2562) ได้เสนอรูปแบบและกระบวนการในการบริหารนวัตกรรมการโฮมสเตย์ที่เหมาะสม ประกอบด้วยการสร้างนวัตกรรมที่แปลกใหม่และดึงดูด การมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างนวัตกรรมการตลาดเพื่อการแข่งขัน สร้างนวัตกรรมกระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพและความโปร่งใส สร้างนวัตกรรมองค์กรเพื่อพัฒนาคนในชุมชน และสร้างนวัตกรรมความยั่งยืนกับชุมชน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชน

จากภาพดังกล่าว การสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีความสัมพันธ์ 5 ส่วน คือ มีนวัตกรรมการท่องเที่ยว ด้านการตลาด เทคโนโลยีสมัยใหม่ วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นชุมชนในกระบวนการบริหารจัดการหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการให้การสนับสนุน รวมไปถึงการจัดให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดแบบแผนนโยบายเพื่อพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ภายในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติการ

2.1 ผู้นำชุมชนควรสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือภายในชุมชนและการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานีหรือกลุ่มการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงในทุกๆ ด้าน

2.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์กลาง สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุบลราชธานี พัฒนาชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี สภาอุตสาหกรรมจังหวัดอุบลราชธานี ควรจัดสรรบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและความสามารถด้านเทคโนโลยีและการตลาดสมัยใหม่ในการเข้ามาช่วยฝึกอบรมและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชนท่องเที่ยวเพื่อที่จะได้นำนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนช่วยในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในอนาคตเกี่ยวกับเนื้อหาในงานวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์จากการศึกษาในครั้งนี้เพื่อการพัฒนาและการสร้างนวัตกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.2 ควรมีการสำรวจ ศึกษาเพิ่มเติม และการวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับบริบทชุมชนในพื้นที่เนื่องจากชุมชนมีจุดแข็ง และความสามารถที่จะพัฒนาต่อยอดสู่การสร้างนวัตกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ดวงพิกุล, และ จารุพันธ์ เมธะพันธุ์. (2561). โสมสเด็จกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดน่าน. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 9(1), 217-234.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *คู่มือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กุลวดี ละม้ายเงิน, เนียนนิภา สำเนียงเสนาะ, และ ภูวดล งามมาก. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองชุมชนชะขอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(1), 76-86.

- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). สืบค้นจาก <https://anyflip.com/zzfck/rptc>
- ชูศักดิ์ อินทมนต์, และ ศรัณยา เลิศพุทธรักษ์. (2562). รูปแบบการจัดการธุรกิจนวัตกรรมการโฮมสเตย์ในชุมชนสำหรับนักท่องเที่ยว. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(6), 85-103.
- ธง คำเกิด, อุทุมพร เรืองฤทธิ์, เพียงฤทัย เสงี่ยมศิลป์, จิตราภรณ์ เถรวัตร, และ ชิดชนก มากจันทร์. (2563). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบลต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี (รายงานวิจัย). สุพรรณบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี.
- สรีตา ศรีสุวรรณ, และ บงกช เดชมิตร. (2562). แนวทางการจัดการที่พักแบบโฮมสเตย์ให้คงเสน่ห์ และแตกต่างอย่างมีอัตลักษณ์เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(1), 1-13.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). *คู่มือกระบวนการพัฒนาและยกระดับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพลัส จำกัด.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น (รายงานวิจัย). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.